

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83879,Bielecki-Jan.html>
2022-10-06, 12:12

Bielecki Jan

BIELECKI Jan (24 XI 1869, Brzóza, Radomskie – 3 I 1926, Warszawa), chemik, współautor reakcji imiennej. Syn Antoniego i Katarzyny z Lisikiewiczów.

Ukończył gimnazjum filologiczne w Radomiu. W 1889 podjął studia na wydziale matematyczno-przyrodniczym Cesarskiego Uniw. Warszawskiego, jednak nie ukończył ich, gdyż prowadząc tajną pracę społeczną naraził się władzom carskim i był zmuszony udać się na emigrację. Studia chemiczne kontynuował w Zurychu, gdzie uzyskał dyplom inżyniera. W 1896 wyjechał do Wielkiej Brytanii, gdzie podjął pracę w fabrykach barwników w Manchesterze oraz w drukarni tkanin bawełnianych w Compstal. Po powrocie do Szwajcarii uzyskał doktorat na uniwersytecie w Genewie, na podstawie rozprawy *Recherches sur une nouvelle synthèse des dérivées du biphényle*. Dwa lata później został współredaktorem „Chemika Polskiego” w Warszawie. W 1903 ponownie wyjechał do Genewy, gdzie w roku akademickim 1903/04 wykładał jako docent, a w 1904 został asystentem II Zakładu Chemicznego we Fryburgu. W 1905 został powołany na kierownika pracowni chemicznej w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, wykładał również chemię organiczną w Tow. Kursów Naukowych. W 1909 po raz trzeci udał się do Genewy, a w 1910 – do Paryża. Tam początkowo podjął pracę w Inst. Pasteura, później w pracowni fizjologicznej na Sorbonie u V. Henriego. W 1914 zamierzał habilitować się na uniwersytecie we Fryburgu, jednak wybuch I wojny światowej udaremnił jego plany. B. zaciągnął się do armii francuskiej jako sanitariusz. Po roku został zwolniony i faktycznie objął redakcję czasopisma „Chimie et Industrie” – do 1919, gdy został powołany na stanowisko profesora chemii organicznej na PW. W 1921–22 był dziekanem wydziału chemicznego tej uczelni. Należał do współzałożycieli Polskiego Tow. Chemicznego.

Prace B. można podzielić na trzy grupy: organiczne, fizykochemiczne oraz biologiczno-chemiczne. W pierwszej z tych grup na uwagę zasługują badania nad otrzymywaniem pochodnych dwufenilowych przez działanie miedzią na chlorowcowe związki aromatyczne oraz prace nad wpływem grup metylowych na własności farbiarskie barwników. Do drugiej grupy należały wykonane w Paryżu badania nad działaniem promieni ultrafioletowych na związki organiczne. Prace nad rozkładem skrobi w roztworach wodnych ogłosił razem z R. Wurmserem, z V. Henrim zaś opublikował wyniki eksperymentów dotyczących absorpcji promieni ultrafioletowych w roztworach związków organicznych oraz wykorzystania tego zjawiska do badań ich struktury. Były to pierwsze prace ilościowe w tym zakresie. Do trzeciej grupy należały prace dotyczące wpływu soli nieorganicznych na dializę peroksydazy, własności proteolitycznych bakterii karbunkułowych, a także związków fosforowych występujących w orzechach włoskich. Śmierć B. przerwała badania nad ostatnim z wymienionych zagadnień.

B. bywa wymieniany jako współautor reakcji imiennej, polegającej na syntezie układów bifenylowych z halogenków arylowych i miedzi, znanej jako reakcja Ullmanna lub (głównie w literaturze polskiej z lat 20. XX w.) reakcja Ullmanna-Bieleckiego.

B. został odznaczony francuską Legią Honorową.

PSB (T. Estreicher).

I.Z. Siemion: *Reakcje imienne chemików Polaków*, Warszawa 1987, s. 83–88.

Marcin Dolecki

[Poprzedni](#)
[Następny](#)